

System doplnkového dôchodkového sporenia v Slovenskej republike – aplikačná prax

Michal Němec, poradca prezidenta KOZ SR
Praha, september 2016

Hlavné body :

- Súčasný stav doplnkového dôchodkového sporenia v číslach a základných faktoch.
- Historický prehľad podstatných legislatívnych zásahov do systému a ich dopady na fungovanie systému.
- Národný program aktívneho starnutia na roky 2014 - 2020
- Postoj KOZ SR vychádzajúci z „doktríny“ KOZ SR k dôchodkovému systému.
- Očakávané a požadované zmeny v systéme v najbližšom období.

Súčasný stav doplnkového dôchodkového sporenia v číslach a základných faktoch:

•Počet spoločností pôsobiacich na trhu:	4
•Počet účastníkov v systéme:	714 838
•Počet uzatvorených zamestnávateľských zmlúv:	33 265
•Hodnota majetku DF v tisícoch €:	1 660 901
•Z toho výplatné fondy v tisícoch €:	63 426
•Priemerný osobný účet v €:	2 343
•Priemerný príspevok účastníka v €:	15,66
•Priemerný príspevok zamestnávateľa v €:	25,97

Súčasný stav doplnkového dôchodkového sporenia v číslach a základných faktoch:

- Počet účastníkov v riziku: 65 432
- Priemerný príspevok zamestnávateľa pre zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v €: 28,81
- Celkový počet zamestnancov v rizikových kategóriách v SR je cca 100 tisíc
- Povinná alebo nepovinná účasť?
- Kontrolná činnosť NIP a odborových inšpektorov práce.

Súčasný stav doplnkového dôchodkového sporenia v číslach a základných faktoch:

Vyplácané dávky (mesačný prehľad za 7/2016)

	suma	počet	priemer
Vyplatené dávky celkom	8 356 522,00 €	25 576	326,73 €
Odstupné	1 350 554,00 €	887	1 522,61 €
Predčasný výber	390 044,00 €	237	1 645,76 €
Dočasný DSD	3 471 933,00 €	23 383	148,48 €
Dočasný DVD	4 051,00 €	29	139,69 €
Jednorazové vyrovnanie	2 786 163,00 €	1 040	2 679,00 €

Celkový počet príjemcov dlhodobých dávok

36 226

Historický prehľad podstatných legislatívnych zásahov do systému a ich dopady na fungovanie systému:

Zmeny v štruktúre dávok, najmä „výsluhové dôchodky“:

- Transformáciou v roku 2004 sa prakticky zrušila možnosť priznávania nových doživotných dávok.
- Vypadla väzba na invalidný dôchodok.
- Po dlhej komunikácii bola zákonom v roku 2010 zrušená možnosť každoročného výberu nasporenej sumy, vrátane príspevkov zamestnávateľov, formou „výsluhového“ dôchodku. Pokles asi o 40 tisíc zmlúv. Vyčistenie systému.
- Nové výsluhové dôchodky sú dnes viazané len na rizikové kategórie. Pôvodné uzatvorené zmluvy nie sú riešené.

Historický prehľad podstatných legislatívnych zásahov do systému a ich dopady na fungovanie systému:

Zmeny v organizácii systému a zapojení sociálnych partnerov:

- zásadná reforma systému v roku 2004
  - Zmena právnej formy DDP sui generis na DDS, a.s..
  - Zrušenie postavenia sociálnych partnerov pri riadení a kontrole systému.
  - Zavedenie druhého piliera ako nepriameho konkurenta DDS, zlá komunikácia, úlohy jednotlivých pilierov v dôchodkovom systéme.
  - Nedostatočne zvládnutá transformácia systému, dodnes pretrvávajúce nejasnosti vo vzťahu zákon – dávkový plán (typický príklad – výsluhové dôchodky).

Historický prehľad podstatných legislatívnych zásahov do systému a ich dopady na fungovanie systému:

Daňové a odvodové zvýhodnenie príspevkov:

- Od roku 1997 do roku 2000 – daňová úľava na strane zamestnávateľa do 3 % objemu vyplatených miezd účastníkov, na strane účastníka bez obmedzenia. Z príspevkov sa neplatili odvody na sociálne a zdravotné poistenie.
- Od roku 2000 bola obmedzená výška daňovo odpočítateľnej položky účastníka na 24 tisíc ročne.
- Od roku 2004 bola obmedzená výška daňovo odpočítateľnej položky účastníka na 12 tisíc ročne. Príspevky zamestnávateľa sa stali položkou zvyšujúcou základ dane zamestnanca ako aj vymeriavací základ pre zdravotné poistenie.
- Od roku 2011 bola daňová úľava zrušená úplne, bola ponechaná výhoda neplatiť odvody do sociálneho a zdravotného poistenia.

Historický prehľad podstatných legislatívnych zásahov do systému a ich dopady na fungovanie systému:

V súčasnosti - od roku 2013, platia nasledovné pravidlá :

- Príspevok zamestnávateľa je daňovým nákladom do výšky 6 % zúčtovaných miezd účastníkov.
- Príspevok zamestnávateľa zvyšuje dňový základ účastníka.
- Príspevok účastníka, ktorý prestúpil na nové podmienky od roku 2014, znižuje jeho daňový základ do výšky 180 € ročne.
- Príspevok účastníka, ktorý neprestúpil do nového systému od roku 2014 a zostávajú mu zachované podmienky pôvodných dávkových plánov, nemá nárok na odpočítateľnú položku.
- Zo všetkých príspevkov na DDS sa platia odvody na zdravotné poistenie, neplatia sa odvody na sociálne poistenie.
- V prípade dávok sa zdaňuje len výnos z hospodárenia.

Historický prehľad podstatných legislatívnych zásahov do systému a ich dopady na fungovanie systému:

- Rizikové práce v kategóriách 3. a 4.
- Od vzniku systému bol deklarovaný zámer riešiť práve problematiku pracovných kategórií pôvodne vyplývajúcich zo zákona 100/1988.
- Pôvodne mal zamestnávateľ povinnosť prispievať len tým zamestnancom pracujúcim na „riziku“, ktorí do systému sami vstúpili. Minimálna výška príspevku bola 2 % z jeho mzdy.
- Vymožiteľnosť uvedených ustanovení bola nízka, viac-menej závisela len od rozhodnutí zamestnávateľa, v lepších prípadoch bola táto problematika predmetom kolektívnych zmlúv.
- Neexistoval systém kontroly.

Historický prehľad podstatných legislatívnych zásahov do systému a ich dopady na fungovanie systému:

Súčasná úprava povinného príspevku zamestnávateľa pre jeho zamestnancov pracujúcich na „riziku“.

- Zamestnávateľ je povinný platiť zamestnancom vykonávajúcim práce na pracoviskách zaradených do rizikových kategórií 3. a 4. minimálny príspevok na DDS vo výške 2% zúčtovaných miezd.
- Zamestnanec musí uzatvoriť účastnícku zmluvu, ale bez povinnosti prispievať.
- Príspevky zamestnávateľa zvyšujú účastníkovi daňový základ a odvádzajú sa z nich príspevky na zdravotné poistenie.
- NIP realizuje kontrolu dodržiavania týchto ustanovení.

Národný program aktívneho starnutia na roky 2014 - 2020:

Materiál bol pripravený v rokoch 2012 – 2013, z pohľadu DDS sa ho dotýkajú nasledovné ciele časti 7.3. dôchodkový systém:

Cieľ 6 : Stanoviť optimálne podmienky vyplácania doplnkového výsluhového dôchodku zo systému DDS. (termín do 31.12.2017)

Cieľ 7 : Analyzovať vymožitelnosť práva pri povinných príspevkoch zamestnávateľa na DDS pre tých zamestnancov, ktorí vykonávajú práce zaradené do kategórie 3. a 4. (termín do 30.6.2016)

Cieľ. 9 : Zanalyzovať možnosti zavedenia novej dávky poskytovanej z DDS, ktorá by bola určená pre občanov v preddôchodkovom veku. (termín priebežne 2014-2020)

Postoj KOZ SR vychádzajúci z „doktríny“ KOZ SR k dôchodkovému systému:

5. PRINCÍP POSILNENIA ÚLOHY DOPLNKOVÝCH DÔCHODKOVÝCH SCHÉM

- Príjmy z dobrovoľných dôchodkových schém musia v porovnaní so súčasnosťou tvoriť podstatnejšiu časť dôchodkových príjmov. Pre naplnenie tohto cieľa podporiť realizáciu osvetových a informačných kampaní.
- Dobrovoľné dôchodkové schémy musia byť prísne účelovo viazané. Príspevky zamestnávateľa a podpora zo strany štátu nesmie byť zneužívaná na iné účely.
- Výška povinných príspevkov zamestnávateľa za jeho zamestnancov, ktorí vykonávajú práce v zdraví škodlivom prostredí, musí byť adekvátna dobe maximálnej expozície. Vypočítaná kompenzačná dávka musí umožniť takému zamestnancovi po uplynutí maximálnej doby expozície minimálne čiastočne odísť z pracovnej činnosti.
- Výška podpory zo strany štátu musí byť dostatočne motivujúca pre zamestnancov, aj zamestnávateľov a adekvátna sledovanému cieľu. Štát prostredníctvom dobrovoľných dôchodkových schém vytvára priestor na zvyšovanie životnej úrovne svojich občanov v starobe. Táto skutočnosť dnes nie je dostatočne uplatňovaná, najmä čo sa týka výšky daňových úľav, ktoré by mali byť v čo najkratšom čase výrazne zvýšené.

Očakávané a požadované zmeny v systéme v najbližšom období:

Predbežné konzultácie s MPSVaR SR, ako aj avizovaná potreba implementácie smerníc EÚ (najmä IORP II) svedčia o potrebe väčšej novely zákona 650/2004 o doplnkovom dôchodkovom sporení. Súčasťou tejto novely by malo byť najmä:

- Zavedenie dávky určenej pre občanov v preddôchodkovom veku (preddôchodok).
- Vytvorenie možnosti spojiť výplatu dávok z druhého a tretieho piliera tak, aby bolo možné vyplácať doživotné dávky.
- Nová konštrukcia povinného sporenia pre zamestnancov pracujúcich v rizikách.
- Otázka daňových a odvodových úľav na príspevky do systému DDS, zvýšenie jeho atraktivity.

Očakávané a požadované zmeny v systéme v najbližšom období:

Nová konštrukcia povinného sporenia pre zamestnancov pracujúcich v rizikách.

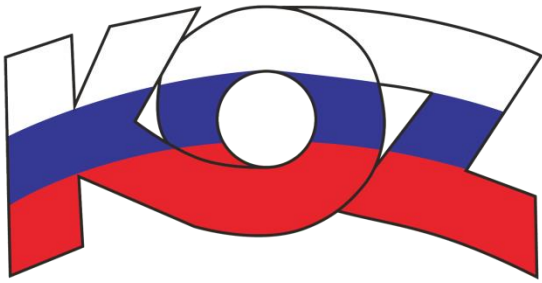
- Zamestnávateľ by mal povinnosť prispievať zamestnancovi „na riziku“ bez ohľadu na jeho rozhodnutie.
- Príspevky by nemali byť akokoľvek zaťažené daňovou alebo odvodovou povinnosťou.
- Doba sporenia by mala korešpondovať s dobou expozície.
- Výška príspevkov by mala vychádzať z očakávanej dávky tak, aby po uplynutí doby expozície mohol zamestnanec aspoň čiastočne odísť z pracovného trhu.
- Výsluhový dôchodok musí byť prísne viazaný na odpracovanú dobu.

Očakávané a požadované zmeny v systéme v najbližšom období:

Otázka daňových a odvodových úľav na príspevky do systému DDS, zvýšenie jeho atraktivity.

- Zrušenie odvodov na zdravotné poistenie z príspevkov na DDS.
- Príspevky zamestnávateľa nezapočítavať do daňového základu účastníkov.
- Zmeniť konštrukciu stanovenia maximálnej daňovo odpočítateľnej položky tak, aby vytvárala priamu väzbu na mzdu účastníka.
- Využiť vyššie uvedené nástroje na zvýšenie prechodu účastníkov do nového systému (180 € ročne nie je motivácia).

Ďakujem za pozornosť

Michal Němec, poradca prezidenta KOZ SR
Praha, september 2016